

Η γλώσσα των νέων

A. Ορισμός της Γλώσσας των Νέων:

Ο όρος **γλώσσα των νέων** δηλώνει το σύνολο των γλωσσικών φαινομένων που χαρακτηρίζουν την επικοινωνία των νέων μεταξύ τους. Παρά τον χαρακτηρισμό «γλώσσα», η γλώσσα των νέων δεν είναι αυτοτελές γλωσσικό σύστημα αλλά μια κοινωνιόλεκτος, δηλαδή ένας τρόπος ομιλίας με λεξιλογικά, πραγματολογικά και δομικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιείται υπό ορισμένες συνθήκες επικοινωνίας και είναι μέρος της γλωσσικής συνείδησης της κοινότητας.

B. Τα ιδιώματα αμφισβήτησης:

Τα ιδιώματα αμφισβήτησης διακρίνονται στο ιδίωμα:

I. Της προοδευτικής διανόησης και νεολαίας (διακριτικό κοινωνικής ταυτότητας).

II. Του κοινωνικού περιθωρίου (εκφράζει μίαν επιθετικότητα).

I. Το Ιδίωμα της προοδευτικής διανόησης και νεολαίας:

Γενεσιουργά αίτια:

1. Κοινωνιολογικά:

- Το ιδίωμα των νέων διασφαλίζει τυπικές συνθήκες επικοινωνίας.
- Το στενό κοινωνικό περιβάλλον των νέων εντείνει την ανάγκη συμμόρφωσης με την παρέα.
- Οι νέοι αισθάνονται πιο κοντά ο ένας στον άλλο σε σχέση με τους μεγάλους, γι' αυτό περιττεύει η γλωσσική ευγένεια και τυπικότητα.
- Εκφράζουν μια ιδεολογική και πολιτική διαμαρτυρία και παράλληλα ανάλογες προτάσεις, βελτιωτικές ή ριζοσπαστικές.

2. Ψυχολογικά:

- Η αμφισβήτηση και η απόρριψη κατεστημένων τρόπων συμπεριφοράς και η υπονόμηση της λογικής της κυρίαρχης ιδεολογίας.
- Η έκφραση των ανησυχιών και αναζητήσεων που χαρακτηρίζουν την εφηβική ηλικία.
- Η ανάγκη ταυτοποίησης της γενιάς τους.
- Οι επιδράσεις στις μεταπολεμικές κυρίως νεολαίες από κουλτούρες αγγλοαμερικανικής προέλευσης (π.χ. από μουσικά είδη punk, metal, hip-hop κ.λπ.)

3. Επικοινωνιακά:

- Η ανάγκη για εκφραστικότητα, πρωτοτυπία και γλωσσικό παιχνίδι, που είναι ισχυρότερα στη νεανική ηλικία.
- Η έκφραση της κοινωνικής προέλευσης και της διαφοροποίησης του φύλου.
- Με τη γλώσσα καταδεικνύεται η συμμετοχή σε μια νεανική κουλτούρα που πρωτοπορεί.
- Τα νεανικά μέσα ενημέρωσης και ψυχαγωγίας καλλιεργούν και προωθούν το νεανικό γλωσσικό ιδίωμα.

► Αξιολόγηση της γλωσσικής στάσης των νέων:

1. Οι ενήλικοι:

- Είναι επικριτικοί και αντιδρούν αρνητικά, εντοπίζοντας το πρόβλημα στις βωμολοχίες και στην κακοποίηση των καθιερωμένων γλωσσικών κανόνων.
- Παρεμβαίνουν διορθωτικά, τις περισσότερες φορές μάλιστα με λανθασμένο τρόπο.

2. Οι νέοι:

- Υπερασπίζονται τον τρόπο ομιλίας τους, υποστηρίζοντας ότι:
 - εκφράζει την κουλτούρα τους.
 - διευκολύνει την κριτική τους προς τους μεγάλους.
 - τους συσπειρώνει και δηλώνει την κοινή τους ταυτότητα.

3. Τα ΜΜΕ:

- Οι εφημερίδες και τα περιοδικά:
 - καταδικάζουν τη γλώσσα των νέων.
 - τη θεωρούν αίτιο της κοινωνικής παθητικότητας των νέων.
- Ο ηλεκτρονικός τύπος:
 - επίσημα δεν παίρνει θέση.
 - τη χρησιμοποιεί στις τηλεοπτικές σειρές αλλά και σε ραδιοφωνικές εκπομπές για νέους.

II. Το ιδίωμα του κοινωνικού περιθωρίου:

- Εκφράζει την αντίδραση περιθωριακών ομάδων που αδυνατούν να αποδεχθούν και απορρίπτουν τη λογική του συστήματος.
 - Αποτελεί τρόπο συσπείρωσης και αυτονόμησης από το κοινωνικό κατεστημένο.
 - Υλοποιεί τη λογική «αμφισβήτηση για την αμφισβήτηση».
 - Υποκινεί στην ανυποταξία και χλευάζει τα καθιερωμένα.

► Η λεξιπενία των νέων:

- Όσοι αποδίδουν γλωσσική ανεπάρκεια στους νέους την εντοπίζουν στη:
- Λεξιπενία, που περιορίζει τη διανοητική και συναισθηματική έκφραση.
 - Γενικότερη φθορά της γλώσσας, σολοικισμοί και βαρβαρισμοί.
 - Συρρίκνωση λεξιλογίου, χρησιμοποίηση ξένων γλωσσικών και στερεότυπων εκφράσεων.
 - Χρήση γλωσσικών εξαμβλωμάτων και άκριτη υιοθέτηση νέων καταλήξεων.

► Αίτια:

1. Το σχολείο:

- Περιορίσε το χρόνο διδασκαλίας της γλώσσας.
- Θέτει χρησιμοθηρικούς στόχους, προωθεί τη μηχανιστική μάθηση αντί της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης.

2. Η πνευματική ζωή:

- Εστιάζει το ενδιαφέρον στη στυγνή ειδίκευση.
- Αδιαφορεί για τον πνευματικό πολιτισμό· προβάλλονται προϊόντα υποκουλτούρας, ενώ η τέχνη εμπορευματοποιείται.
- Παραγκωνίζει και περιθωριοποιεί όλο και περισσότερο τους πραγματικά πνευματικούς ανθρώπους.
- Περιορίζει το ενδιαφέρον στον καθημερινό τύπο και όχι στο βιβλίο.

3. Τα ΜΜΕ:

- Υπεραπλουστεύουν και ακρωτηριάζουν τη γλώσσα με τη συνθηματολογία, κυριαρχεί ο ελλιπής και υπαινικτικός λόγος της διαφήμισης.
- Η εικόνα περιορίζει το λόγο.
- Η γλωσσική απαιδευσία και ένδεια πολλών δημοσιογράφων.
- Περιορίζουν το χρόνο για διάβασμα και η πλήρωσή του γίνεται με ευτελή ακούσματα και θεάματα.

4. Στην εποχή μας ο άνθρωπος δεν επικοινωνεί:

- Η γλώσσα εξυπηρετεί τις ελάχιστες και τυπικές διαπροσωπικές σχέσεις και ανάγκες.
- Ο πολιτισμός έγινε πολιτισμός υποκουλτούρας και γενικότερης πολιτιστικής παρακμής, θύμα της γενικότερης αλλοτρίωσης του σύγχρονου ανθρώπου.
- Οι πνευματικές αξίες αντικαταστάθηκαν από την αξία της ύλης και την επιφανειακότητα.
- Ο ξενόφερτος τρόπος ψυχαγωγίας απομονώνει και εσωτερικοποιεί το νέο.

5. Η ιδεολογική και κομματική επιβάρυνση της γλώσσας:

Η πολιτική γλώσσα:

- Απευθύνεται περισσότερο στο συναίσθημα παρά στη λογική.
- Δε βοηθά τη σκέψη, καταργεί το διάλογο και τα επιχειρήματα και αναπτύσσει το δημαγωγικό λόγο με έντονα λαϊκιστικά στοιχεία (γλωσσικός λαϊκισμός).
- Γεννά ένα γλωσσικό αντικώδικα για την αντιπαράθεσή προς την εξουσία, υιοθετώντας το περιθωριακό ιδίωμα που διακρίνεται από λεξιλογική φτώχεια, συνθηματική ορολογία, κρυπτικότητα του λόγου.

6. Η επίδραση του γρήγορου ρυθμού της τεχνολογίας στη γλώσσα:

- Χρήση αρκτικόλεξων.
- Γλώσσα της τεχνικής, κυρίως ορολογία.
- Δεν αφήνει χρονικά περιθώρια για την ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των ανθρώπων.

► Τρόποι αντιμετώπισης:

1. Το σχολείο πρέπει να:

- Καλλιεργεί τη σωστή έκφραση και τον ορθό λόγο.
- Έχει εκπαιδευτικούς με επαρκή γλωσσική κατάρτιση.
- Διδάσκει συστηματικά τη μητρική αλλά και την ελληνική γλώσσα στη διαχρονία της.
- Βελτιώνει συνεχώς τις διδακτικές μεθόδους και τα μέσα (εγχειρίδια, ανθολόγια).
- Κάνει τους νέους να αγαπήσουν το βιβλίο.

2. Τα ΜΜΕ:

- Έμπειροι δημοσιογράφοι να ελέγχουν υπεύθυνα τα κείμενα.
- Οι εφημερίδες και τα περιοδικά να δημοσιεύουν κατάλληλο λογοτεχνικό υλικό.

3. Η πολιτεία να:

- Ιδρύσει και να εξοπλίσει σύγχρονες βιβλιοθήκες, ώστε να προσελκύσει το αναγνωστικό ενδιαφέρον των νέων.
- Θεσπίσει ειδικό επιστημονικό όργανο προστασίας της γλώσσας από αλόγιστη χρήση ξένων λέξεων.

4. Οι πνευματικοί άνθρωποι:

- Με τα κείμενά τους να προβάλλουν γλωσσικά πρότυπα.
- Να αποφεύγουν το ελιτίστικο και ακατάληπτο λόγο, όταν απευθύνονται στο ευρύ κοινό.